

יד
מהרי"ע

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
ויצא
כסלו ה'תשע"ח ב'שכ"ט
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

ביאור הפיסקא המתחילה באות כא"ף בפיוט ברוך אדיר במרומים וכו'.
המשך בעניין אמירת ק"ש באימה ביראה ברתת ובזיע, ותירוץ כל הקושיות מסוף
השיעור הקודם.

עניין כיסוי הראש, וביאור המושג פריעת הראש.
ביאור דברי מהרי"ץ זיע"א בע"ח לגבי הכוונה במלה "אחד" שבפסוק שמע ישראל,
ארבע מיתות בית דין חנק והרג שריפה וסקילה לפי סדר חומרתם, וההבדל שבין
'אימה' לבין 'יראה', ובין 'רתת' לבין 'זיע'.

יישוב דברי הב"ח.

פירוש המלה זיע.

סיפור מדהים על החתם סופר זצ"ל ומדת ענוותנותו, ויראת שמים.
תירוץ החת"ס על השאלה דלעיל בעניין הכוונה בפסוק שמע ישראל וגו' למסירת נפש
על קידוש ה'.

המשך בעניין שם הוי"ה ברוך הוא נמצא בגוף האדם.

שם הוי"ה ב"ה שנתגלה ע"י צילום לוויין במבנה ההרים שבין ירושלם לבין בית אל, 'אין
זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים', וחידוש ממרן שליט"א כי שם הוי"ה נמצא גם
בכדור הארץ.

חידושים נוספים לגבי תמונת הלוויין הנ"ל, ועפ"י ביאור דברי מהרי"ץ זיע"א בחה"ד
בפרשתנו (ויצא) לגבי הפסוק אבן יש י"י וגו'.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642

שלוחה 6

קול הלשון – 03-6171031

מספר השיעור בדיסקים ובקו "קול יהודי תימן" – 425

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת.
השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן הגאון שליט"א,
וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.
פרטים בטלפון: 050-4140741. נא לתאם זאת לפני השיעור.
והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים,
ימלא המקום ב"ה כל משאלות ליבם לטובה. אכ"ר.

השיעור מוקדש

בראש ובראשונה לרפואת מרן רבינו ראש הישיבה אהרן יהודה לייב בן הרב נח צבי שטיינמן שליט"א, המקום ברוך הוא ישלח לו רפואה שלימה בתוך כל חולי עמו ישראל, אכי"ר.

הוא נמצא במצב קשה, ואמנם הוא יציב, אבל מ"מ בודאי צריך רחמי שמים. בעזרת ה' בהמשך השיעור אגיד איזה דבר בשמו, שיהיה לזכותו.

כמרכן השיעור מוקדש לעילוי נשמת האשה הכבודה והצנועה מרת שמחה צדוק בת רבי שלום מהאצרי הלוי, שהיום פקודת שנתה, ביום ראשון זה היארצייט, תנצב"ה אכי"ר.

הוקדש ע"י ידידנו הרב אבישי מהאצרי הי"ו.

ביאור הפסקא המתחילה באות כא"ף בפיוט ברוך אדיר במרומים וכו'.

אתחיל שבח אל חי ונורא, יקרע לכל פתק גזירה וכו'.

אנחנו באות כא"ף, בפיוט אדיר במרומים, ברוך כבוד י"י יהללוהו חייליו, ומשברי הים וגליו, וישראל עם סגוליו, כפי כחם לא לפי מהלליו, ברוך הוא.

'ברוך כבוד י"י יהללוהו חייליו, כל צבא השמים מהללים ומשבחים את כבוד ה'. אבל לא רק הם, שהם סמוך לו, אלא אפילו 'משברי הים וגליו'. מה הפירוש, משברי הים? לגבי גלים, כולם יודעים מה הם הגלים. אבל לגבי 'משברים', ישנם כאלה האומרים (מצודת ציון), שזה כמו גלים. זאת רק מלה נרדפת. כמו שכתוב, אַדְמַת עֶפְרָה וְדְנִיאל י"ב, ב"ז. חוזרים על אותה המלה. אבל לדעת הרד"ק, 'משברים' היינו, גלים חזקים. בזמן שהים הוא בזעף, זה נראה כאילו הוא נשבר. יש שבירה. כאשר ישנה רוח סערה, כשיש סער גדול בים, הגלים הללו נקראים 'משברי הים'. כאשר הם נגמרים, יורדים, הם כביכול נשברים. כפי שנאמר בפסוק בנביא יונה וב', ד"ג, פֶּל מְשַׁבְּרֵיךָ וְגִלְיָד עָלֵי עֶבְרֹה. 'משבריך, וגלילך'.

אס"כ, גם הים משבח את הקב"ה. כיצד הוא משבח אותו? כתוב ב'פרק שירה', שהימים

אומרים, מְקַלֹּת מִיָּם רַבִּים אֲדִירִים מְשַׁבְּרֵי יָם אֲדִיר בְּמָרוֹם י"י ותהלים צ"ג, ד"ג. הרעש הזה שנעשה, אנחנו לא שומעים את השירה. כך גם לגבי כל בעלי החיים, המובאים שם בפרק שירה. רואים חמור נוער, פרה גועה, אבל מה הם אומרים, איננו שומעים. אין לנו אזנים מתאימות. אבל הם משבחים בכך את הקב"ה, כל אחד את התפילה והשבח שלו להקב"ה.

זישראל עם סגוליו, עם ישראל למטה בארץ, עם סגולתו של הקב"ה, משבחים את כבוד ה' כפי כוחם, לא לפי מהלליו. כפי שכתוב [ברכות דף ל"ג ע"ב], סיימתיהו לכולהו שבחי דמרך? איננו יכולים לשבח ממש לגמרי את הקב"ה, לומר את הכל. אנחנו משבחים רק לפי כוחנו ושכלנו, מה שאנחנו מבינים.

זהו מה שהפייטן אומר, ברוך כבוד י"י יהללוהו חייליו, ומשברי הים וגליו, וישראל עם סגוליו, כפי כחם לא לפי מהלליו, ברוך הוא.

המשך בעניין אמירת ק"ש באימה ביראה ברתת ובזיע, ותירוץ כל הקושיות מסוף השיעור הקודם.

בסוף השיעור הקודם, שאלנו כמה שאלות, לכאורה הן שאלות קשות, בעניין קרית שמע, כפי שנפסק להלכה בשלחן ערוך ואו"ח סימן ס"א סעיף א' לקרוא אותה באימה ביראה ברתת ובזיע, ובטור הביא את המקור לכך מן המדרש, על פי המדרש, לא כתוב זאת במפורש במדרש, אבל הוא מוציא זאת מתוך מה שכתוב, הוא מדייק כך.

וז"ל המדרש שמביא הטור, אמר רבי ברכיה, מלך בשר ודם משגר פרוטגמא שלו למדינה. מה הם עושים? כל בני המדינה עומדין על רגליהם, ופורעים את ראשיהם, וקוראין אותו באימה ביראה ברתת ובזיע. אבל הקב"ה יתברך שמו אומר לישראל, קראו קרית שמע, פרוטגמא דידי, הרי לא הטרחת עליכם לקרותה לא עומדים ולא פרועי ראש, אלא בלכתך בדרך. מדייק הטור, אבל באימה

שערי יצחק – השיעור השבועי

'באימה ביראה ברתת ובזיע', איך עושים זאת, מה הדרך לכך. כנראה, זה מה שהוא בא לפרש. הוא לא שואל שאלה, אלא מסביר. וז"ל, ונראה, דאימה ויראה זו היא באופן זה, שיכוין בשעה שהוא קורא שמע לקבל עליו עול מלכות שמים, להיות נהרג על קדוש השם המיוחד. דהיינו, בזמן שקוראים ק"ש, כאשר קוראים את הפסוק שמע ישראל וגו', צריכים לחשוב כך. לאו דוקא באמירת הפסוק שמע ישראל, אלא 'קרית שמע'. הב"ח לא מדבר דוקא על הפסוק הראשון, אלא על קרית שמע. כתוב 'קראנה', דהיינו כל הקריאה של ק"ש, כל שלושת הפרשיות. תחשוב שאתה מוסר את נפשך על קידוש השם. חס ושלום. להמחיש זאת, ולדמייך את זה, שהאדם מוכן למסור נפש, ליהרג על קדושת השם, על מצוות שעב"פ מצד הדין יש עליהם חובה של יהרג ואל יעבור.

דזהו 'ובכל נפשך', אפילו נוטל את נפשך. הרי כך חז"ל דורשים, במשנה מס' ברכות ופרק ט' משנה ה'.

ועל זה אמר הכתוב, כי עליך הורגנו כל היום. מה הפירוש, 'כל היום'? הכוונה היא, שבכל יום ויום אנחנו נהרגים. הכיצד? וכי ישנו דבר כזה? אלא שאנו מכוונים, שאם היה לנו את זה, היינו מוכנים ליהרג, אז זה נחשב כאילו נהרגים.

כי אז, בכוונה זו, יקראנה באימה וביראה ברתת ובזיע. כאשר האדם חושב על כך, על מצב כזה, לפני וכאשר הוא קורא את ק"ש, שהוא מוכן ומזומן ליהרג בפועל, בודאי שהדבר מביא לו פחד ואימה.

אמרנו בשיעור הקודם, שלכאורה הדבר תמוה מאד. אמרתי בשיעור, כי הדבר הוקשה לי עוד יותר, כיון שהתפלאתי, חיפשתי בכל המפרשים, ואף אחד לא מהרהר ולא מערער ולא מפקפק כחוט השערה על דברי הב"ח הללו. כולם העתיקו את דברי הב"ח, כולם הביאו אותו כלשונו, בלי שום הערה או קושיא.

וביראה וברתת ובזיע מיהא צריך. דהיינו, הקב"ה לא הטריח אותנו לעצור.

אדם המהלך בדרך, מצד הדין הוא יכול לומר אפילו תוך כדי הליכה. לכתחילה, מצוה מן המובחר, לעמוד. אבל אם קשה לו, בכל אופן זה לא מעכב, אפילו לגבי הפסוק הראשון. אמנם לכתחילה, בפסוק הראשון צריך כוונת הלב, וצריך לעמוד. אבל, לא עד כדי כך, שלא תצא ידי חובה. 'לא הטרחתי עליכם'. אפילו שכאשר המלך שולח לבני מדינתו, בשר ודם, הם עושים זאת באופנים האמורים, הם קיבלו צו מלכותי, כתב מאת המלך, מכתב פקודה מהמלך, הם עומדים פרועי ראש וכו'.

שאלנו על כך, שתי שאלות. ראשית, בשלמא לגבי 'עומדים', הסיבה שאיננו עומדים, כיון שהדבר כבר קשור למחלוקת בין בית שמאי לבין בית הלל, לגבי כוונת הפסוק 'ובשכבך ובקומך'. לא יכולים לעמוד. בסדר. אבל לגבי 'פרועי ראש', וכי סלקא דעתך שנקרא כך ק"ש? הרי הגויים, הולכים פרועי ראש.

אצל הגויים, ישנו מושג, 'להוריד את הכובע לפניו'. מי שמשתמש במלים האלה, צריך לדעת כי זה בא מן הנצרים. [הערת העורך: מסופר שהגרי"ז סלובייציק התבטא כך ליד שופט גוי, "מסיר אני כיום את הכובע שלי בפניך", עיין 'להבין ולהשכיל' ח"ב, שיחות מוסר, עמ' שמ"ג ע"כ. אמר יב"ן, זה היה בשביל להחניף לאותו הגוי (הקטיגור במשפט, כפי שמסופר שם, ובכדי להציל יהודי ממות). אבל בינינו לבין עצמנו, לא ראוי לומר סגנון זה]. אצלם, כאשר מורידים את הכובע, זה אות כבוד. ההיפך ממה שאצלינו.

וכי סלקא דעתך, שנקרא קרית שמע, פרועי ראש? אמנם כתוב שהקב"ה לא הטריח אותנו בכך, אבל משמע שזה יותר מהודר.

שאלה שנייה, הכוללת כמה שאלות. הבאנו את הב"ח, אשר מסביר כיצד קוראים את ק"ש

כביכול הדבר מובן בפשיטות, כאילו זאת הלכה למשה מסיני, מה שהב"ח כתב כאן. כולם קיבלו את דבריו, 'באימה וביראה'. ואני בער ולא הבנתי, כי אדרבה, לכאורה זה נגד הפשטות. מה כתוב, לקרוא את ק"ש באימה ביראה ברתת ובזיע, בסדר, אני מבין כי צריך לפחד מהקב"ה, לקרוא ק"ש ולייחד את ה'. וכי חסר על מה לפחד? מה זה, יראת שמים? הקב"ה, בידו נפש כל חי, הוא יכול להמית ולהחיות.

ואינני מדבר על עונש גיהנם, שזה קל וחומר. דבר שאין לו שיעור וסוף. מי שיראה במדרשים, לגבי גיהנם, כמה הדבר מפחיד. כל מדור ומדור, משבעת מדורי גיהנם, הוא מהלך שלש מאות שנה [עיי' שבט מוסר פרק ט' דף ס"ט]. כך שיש שם מקום לכולם... מהלך שלש מאות שנה, רק הגודל. וכן כל הענשים, כגון כף הקלע וכו'. וכי זה לא מפחיד? ובעולם הזה, חסר יסורים וצרות, על ימין ועל שמאל? א"כ, זאת יראת שמים, שאתה מפחד.

יש אהבת ה', שהאדם עושה מתוך שהוא אוהב את ה'. ויש יראת ה'. זה השלב אחרי כן, 'זאהבת'. אבל יראת שמים, היינו לפחד. אם לא תקיים את המצוות, תקבל עונש ח"ו. ואם תעשה עבירה, תקבל עונש יותר גדול, רח"ל. נו, זאת יראת שמים. למה הב"ח הלך, הרחיק לכת, לפרש שזה מדובר על מסירת נפש על קדושת ה'? איפה זה כתוב?

וגם אם נגיד שכן, הרי אתה בעצמך מביא את הפסוק 'ובכל נפשך', ופסוק זה כתוב אחרי כן, זהו הפסוק הבא, והרי עדיין לא הגעתי לשם. אני עכשיו בפסוק 'שמע ישראל', ואתה אומר לי לכוון ליהרג? הרי עוד לא כתוב את זה בפסוק הזה?

ומה יהיה אחר כך, כאשר אני ממשיך? הרי בהמשך כבר מדובר על זקשרתם לאות על ידיך והיו לטוטפות בין עיניך, אלו התפילין, ואח"כ כתוב 'ועבדתם אלהים אחרים', ואח"כ

פרשת ציצית. מה זה קשור, ליהרג על קידוש ה'? הרי אלו כבר עניינים אחרים? הרי אמרנו, 'ויקראנה', משמע בהדיא שמדובר על הכל.

וביותר קשה, אמרנו שישנן הרבה שיטות בראשונים, האומרים שחובת ק"ש מן התורה, זה רק הפסוק הראשון. הרי אמרנו אז, שישנן חמש שיטות. י"א רק הפסוק הראשון מן התורה. י"א כל הפרשה הראשונה. י"א גם פרשה שנייה. י"א גם פרשה שלישית. אלו כבר ארבע שיטות. וי"א שגם הפסוק הראשון אינו מן התורה. אלא מה שכתוב בתורה 'ודברת בס', הכוונה לקרוא איזו פרשה מן התורה, לא משנה מה, כל מה שתמצא לקרוא.

נניח כי לפחות הפסוק הראשון הוא מן התורה, לפי השיטה הזאת, ישנם הרבה ראשונים האומרים כך, גם בטור בעצמו מבואר כך, ובכל אופן הרי הפוסקים מעתיקים את פירוש הב"ח, אז מדובר לפי כל השיטות. לא נגיד שזה 'לשיטתו'. א"כ לפי הדעות הללו, שהמדובר רק לגבי הפסוק הראשון, הרי אני בכלל לא מזכיר את הפסוק 'ובכל נפשך', זולת את הפסוק 'שמע ישראל'. איך נכנס כאן, בפסוק שמע ישראל, ליהרג על קידוש ה'?

אולי נאמר, כי סוף סוף הרי זה כתוב בתורה אחרי כן, א"כ זהו הפירוש כאן. הדבר נשמע דחוק מאד.

אבל אמרנו בסוף השיעור הקודם, כי דברי הב"ח הם אמת וצדק, רק שלא הספקנו לומר את התירוץ. על כן ניישב כעת בעז"ה את שתי השאלות, לפי הסדר.

עניין כיסוי הראש, וביאור המושג פריעת הראש.

נתחיל בדבר היותר פשוט, לגבי השאלה, איך אומרים לנו, איך משמע שלהיות פרועי ראש זה היה יותר טוב, רק שהקב"ה לא הטריח אותנו.

האמת היא, כי המהרש"ל בתשובותיו ובסימן ע"ב] אומר, כי הגם שאין דרכו לחלוק על

שערי יצחק – השיעור השבועי

וז"ל מהרש"ל שם, ולולי שאינני רגיל לחלוק על הקדמונים אם לא שיש גדול שיייעני, הייתי נוטה להקל ולברך בגילוי הראש, ואפילו לקרות ק"ש שרי. שהרי איתא במדרש רבה, אמר רבי ברכיה, מלך ב"ו משגר פרוטגמא שלו למדינה וכו', הוא מביא את המדרש הזה שהבאנו לעיל, משמע להדיא, דליכא איסור בפריעת ראש, אלא שלא החמיר עליהם. ומה אעשה, שכבר הורו לאיסור.

אבל לפי הט"ז, הראיה שלו נדחית.

הברכי יוסף [בסימן ב'] בשם מהר"ם גלאנטני, דוחה עיקר ראיה זו, הוא מביא ראיה ממה שנזכר עוד מדרש רבה [פ' אמור] שכתוב אותו הדבר לגבי עניין הקרבנות. כמו כן בשו"ת שבות יעקב ח"ג סי' ה'. הרי ישנן שבע בהמות, שהן מותרות. זאת הבהמה אשר תאכלו, שור שיה כשבים ושה עזים. איל וצבי ויחמור, ואקו ודישן ותאו וזמר [דברים י"ד ד-ה']. אולם לצורך הקרבנות, מביאים רק מן השלשה הראשונים. אמר הקב"ה, לא הטרחתי עליכם, להביא לי קרבנות, שתלכו ותתייגעו בהרים ובמדברות להביא לי את החיות אקו ודישן וגו', שזה לא בנמצא, ותאו, וזמר שזה הגירפה. לא הטרחתי עליכם להביא אותם, אלא תביאו מן החיות שהן מצויות בבתים. נו, וכי אם האדם יביא מהם, זה יהיה כשר? ומי שיעיין בתנחומא, יראה כי במדרש משתמשים באותה הלשון, במאמר אחרי כן, שם ג"כ במדרש תנחומא בפרשת אמור. א"כ משמע, כי אפילו אחרי שלא הטרחתי, בסופו של דבר ההלכה היא שזה אסור. והאריכו בזה בספרים נוספים לאסור.

אבל, נביא תירוץ יותר חזק. ישנו חידוש גדול הכתוב בספר דברי מנחם. מי אמר, כי לפרוע את הראש, פירושו לגלות את הראש? מה הקושיא? מה זה פרועי ראש? אצלנו הדבר פשוט, כי לפרוע את הראש, פירושו לגלות את הראש.

הראשונים, אבל נראה לו מכאן הוכחה, שאין איסור להיות בגילוי ראש. אדרבה, הוא מביא מכאן ראיה, שזה לא איסור.

כידוע, יש בזה חילוקי דעות, דנים בכך הרבה פוסקים, ואכן יש בכיסוי הראש עכ"פ עניין של יראת שמים, אבל לא שזה איסור מעיקר הדין. כך גם מדויק מלשון השלחן ערוך [סימן ב' סעיף ו'].¹

אומרים דבר, בשם אחד מן הגדולים. היה מישהו, שהלך בלי כיפה. והוא אמר, מה, וכי חובה ללכת עם כיפה? וכי אני לא יהודי, אם אני הולך בלי כיפה? ענה לו אותו גדול, תשמע, הכיפה זה לא "סיבה" לא להיות יהודי, אלא זה "סימן" שאתה לא יהודי... כי כל היהודים, הולכים עם כיסוי ראש, אתה יוצא דופן. נכון, אפשר להיות יהודי גם בגילוי ראש, זאת לא חובה מצד הדין, אבל זה רק סימן שאתה לא משתייך לנו, זה כמו אומות העולם.

הטורי זהב [על הרי"ף שם סי' ס"א] לא מזכיר את דברי מהרש"ל הנז', אבל הוא אומר, כי נכון שאין איסור בגילוי הראש, אבל בגלל שהינך קורא את ק"ש באימה ביראה ברתת ובזיע, א"כ רואים פה שאתה לא מזלזל. עניין גילוי הראש, מראה על פריקת עול. כאשר יש לאדם כיפה על הראש, הדבר מראה שהוא נכנע. אולי זה גם מזכיר לו את כיפת השמים, שיש עליו עול מלכות שמים. א"כ, כיון שאתה אומר לי לקרוא ק"ש באימה ביראה ברתת ובזיע, בסדר, אז אני מביין שאם תקרא בגילוי ראש זה לא יהיה סותר את זה. אבל כך סתם, זה לא ראיה. בכל אופן הוא אומר, כי היום בזמנינו, בודאי שהדבר אסור מעיקר הדין, מצד ובחוקתיים לא תלכו ויקרא י"ח, ג']. כיון שאומות העולם הולכים בגילוי ראש, הוא מדבר אז על הארצות שלהם, באירופה, א"כ יהודי שהולך כך, הוא עובר על זאת. יש עניין בדוקא, ללכת בכיסוי ראש.

הערה מהקהל: הרי כתוב, ופרע את ראש האשה [במדבר ה', י"ח]?

תשובת מרן שליט"א: נכון. מכאן שאסור לבנות ישראל ללכת בגילוי ראש, כמפורש בגמ' כתובות. יפה. אבל בכל זאת הוא מביא, שהדבר אינו כ"כ פשוט. לא לגבי הפסוק ופרע את ראש האשה, שזה ברור, אלא לגבי המקומות האחרים שכתובים בתורה, לגבי פריעת הראש. האבן עזרא והרלב"ג אומרים, כי הפירוש הוא ההיפך, דהיינו שיהיה מכוסה. כתוב לגבי מצורע, וראשו יהיה פרוע ויקרא י"ג, מ"ה, וכן לגבי אבל, אצל נדב ואביהו, לגבי אלעזר ואיתמר, ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו ולא תמתו ויקרא י', ו', שזה ההיפך, שלא יהיו בכיסוי ראש. כי הכיסוי מראה על אבילות, וציווה אותם שהם לא ינהגו כך על נדב ואביהו. שם גם ישנה לשון בתורה, של פריעת הראש.

האבן עזרא אומר זאת, לגבי הפסוק וראשו יהיה פרוע. הרי כתוב לגבי מצורע, והצורע אשר בו הנגע, בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע, ועל שפם יעטה, וטמא טמא יקרא. אומר האבן עזרא, מה הפירוש וראשו יהיה פרוע? רבים אומרים, מכוסה. מפרשים רבים אומרים, שזה ההיפך, דהיינו לכסות את הראש. ואחרים אומרים, מגולה.

והרלב"ג מאריך על כך, מי שירצה יראה בספר דברי מנחם, זהו בעל תו"ש, בחלק ראשון סימן ב' מדף ז'. הוא בירר את הנושא הזה, ממש מכל המפרשים. גם שם בסוף חלק ד', בשו"ת פרק ו' דף ר"א בהערה, הוא כותב זאת בקצרה.

בסימן ב' דף ט', הוא מביא באריכות על זה, מסביר את החידוש הגדול שאמר הרלב"ג, כי המלה 'פרע', יש לה שני פירושים. זאת מלה והיפוכה. כמו שישנו פסוק, ודשנו את המזבח [במדבר ד', י"ג]. רש"י בשמות [כ"ז, ג'] ובויקרא [כ"ג, י"ח] מבאר שיש מלים המשמשות בניין וסתירה יעו"ש. הכוונה כמו שאמרנו. וכן יש

להשריש, או לשרש. וכדומה. ישנן מלה והיפוכן. דהיינו, אותה מלה עצמה, מתפרשת לפי העניין. אם מכסים, צריך לפרוע. ואם פורעים, צריך לכסות. א"כ אין הכרח, אפשר לומר כי הכוונה דוקא מכוסים. כך לפי דבריו.

הוא מביא את תשובת מהרש"ל, שדייק מזה, ומעניין שגם הגר"א [בביאורו לשלחן ערוך] כותב, כי מה שכתוב במסכת סופרים שאסור להוציא אזכרה בראש מגולה, זאת מדת חסידות, זה לא מעיקר הדין. אמנם עם ישראל כך נוהג, אבל אין פירושו שמי שאינו עושה זאת, הוא עושה עבירה. וכן במדרש, לא הטרחתי עליכם וכו'. מהרש"ל והגר"א בונים יסוד עפ"י המדרש הזה, שבעצם זה לא אסור. כך הם הבינו. לפי הדברי מנחם, נפלה כל הראיה שלהם. כי אדרבה, מה שכתוב פרועי ראש, היינו מכוסה. אבל הם לקחו זאת כפישוטו, כפי שמבינים בדרך כלל, שהכוונה גלוי.

טוען על כך בעל דברי מנחם [בדף י"ד"ה ובשו"ת], איזה טרחא יש לגלות הראש? בשלמא לעמוד, יש טרחא. וכן לכסות את הראש, טרחא, אם עומד בגילוי הראש וצריך לחפש בשביל זה הסודר והכובע. אם הפירוש הוא כפי שאני אומר, לכסות, זאת טרחא. איפה הכובע? זהו, לא הטרחתי וכו'. איך שהוא תקרא. אבל אם הוא מלוכש בסודר על הראש, ואומרים לו להסירו, וכי זה טרחא הוא? מכך הוא רוצה להכריח כפי הפירוש שלו, ולא כפי שהם אומרים.

לפענ"ד, זאת אינה הוכחה. דהיינו, הפירוש שלו יפה מאד, הוא מצויין, אבל אין קושיא ותמיהה עליהם. בודאי שאם אומרים למישהו תוריד את הכובע ותקרא כך, בסדר, עכשיו הוא צריך להחזיק את הכובע, א"כ זאת טרחא. למשל, אם יש לו עוד תיק להחזיק ביד, ועוד דברים אחרים, וכעת הוא צריך להחזיק גם את הכובע, ולעמוד ולקראו ק"ש, אכן יש בכך טרחא. אינני מבין, מה התמיהה שלו.

שערי יצחק – השיעור השבועי

חמור. הוא נידון בחמורה שבהן. מה יותר חמור? וישנם עוד דברים אחרים, שיכול להיות נפקא מינה מכך. נפסק להלכה, שסקילה זה הכי חמור, כרבנן.

הרמב"ם בהלכות סנהדרין [פרק ט"ז הלכה א'] כותב כך, כיצד מצות הנסקלין, רחוק מבית הסקילה ארבע אמות מפשיטין את המחוייב סקילה בגדיו ומכסין ערותו מלפניו וכו', ובית הסקילה גבוה שתי קומות, עולה לשם הוא ועדיו וידיו אסורות. בכדי שלא יעשה בעיות, קושרים לו את הידיים, ומהגובה הזה דוחפים אותו למטה. ואחד מן העדים, אחד מהמעידים על העבירה שהוא עשה, לאחר שבי"ד חקרו וקיבלו את העדות, דוחפו על מתניו מאחוריו, והוא נהפך ונופל על לבו לארץ. אם מת בה, יצא וכו'. אם הוא כבר נהרג מהמכה הזאת. ואם לא מת מדחיפה זו, מגביהין העדים אבן שהיתה מונחת שם, משא שני בני אדם, והעד השני מרפה את ידו ומשליך האבן על לבו. אם מת בו, יצא. ואם לאו, רגימתו בכל ישראל וכו'. רוגמים אותו כולם באבנים. זאת היא סקילה.

לגבי שריפה, זה לא ע"י עצים, כמו שעשו הבי"ד של צדוקים, או כפי שאצל אומות העולם, שמיתת שריפה זאת מדורה של עצים. אנן קיימא לן, בְּרוּר לו מיתה יפה, זאת מיתה מנוולת. אומר הרמב"ם [שם הלכה ג'] כך, מצות הנשרפין, היו משקעין אותו בזבל עד ארכובותיו, ונותנים סודר קשה לתוך הרך, וכורך על צוארו. ושני עדיו, זה מושך אצלו וזה מושך אצלו, עד שהוא פותח את פיו, ומתיכים את הבדיל ואת העופרת וכיוצא בהן, והוא זורק לתוך פיו, והיא יורדת ושורפת את בני מעיו. זאת שריפה. הבדיל הלוהט, כומר את בני מעיו. ממשך הרמב"ם [שם בהלכה ד'] ואומר, מצות הנהרגין מתיזין את ראשו בסיף כדרך שהמלכים עושים. דהיינו, על הצואר, מתיזים את ראשו.

ובהלכה ה' אומר הרמב"ם, מצות הנחנקין, משקעין את המחוייב בזבל עד ארכובותיו,

בכל אופן, כבר יש לנו שלשה תירוצים, איך להבין את עניין 'פרועי ראש'. ברוך ה', שהדבר נתיישב יפה.

שאלה מהקהל: המדובר בכל כובע?

תשובת מרן שליט"א: כן. אולי לגבי כיפה, לא. אבל שוב הפעם, תלוי איזה כובע. יכול להיות, מדברים על כל סוגי האנשים, אפילו מי שהולך עם מגבעת, או כל מיני, גם "מִצָּר", לפתוח ולהחזיק אותו ביד ואח"כ להחזיר, זה טירחא. ואם זה מסודר ומקופל על הראש, עלול להשתנות הקיפול שלו. ובפרט אם הוא מחזיק ביד דברים אחרים, פתאום הוא רואה כי יש לו מודעות ברחובות, מכתב מהמלך, אז מחייבים אותו כך. בכל אופן, תמיהה כבר אין.

ביאור דברי מהרי"ץ זיע"א בע"ח לגבי הכוונה במלה "אחד" שבפסוק שמע ישראל, ארבע מיתות בית דין חנק והרג שריפה וסקילה לפי סדר חומרתם, וההבדל שבין 'אימה' לבין 'יראה', ובין 'רתת' לבין 'זיע'.

לפני שנאמר בס"ד תירוץ על פירוש הב"ח, נזכיר מה שהבאנו מדברי מהרי"ץ זיע"א האומר, כי צריך לכוון במלה 'אחד', על ארבע מיתות בית דין, שהם חנק והרג שריפה וסקילה. כך לפי הסדר. כפי שאנו אומרים בוידוי יום הכיפורים. ישנן נוסחאות אחרות, אבל כך היא הגירסא שלנו.

מהרי"ץ בע"ח [תפילות כיפורים דף פ"ה ע"ב] כותב כך, בדפוסים, הסדר סקילה שריפה הרג חנק. ודין עדיף, שמסדר הקל ואחר כך החמור ממנו, כפי הסדר הנאות בכל מקום, לבקש על הקל תחילה, ודו"ק. דהיינו, אנו מבקשים מחילה וסליחה על החטאים שאנו חייבים עליהם ארבע מיתות בית דין, חנק והרג שריפה וסקילה. הסקילה, זה הכי חמור. ישנה בכך מחלוקת, בין רבי שמעון לרבנן במסכת סנהדרין ודף נ ע"א, מה יותר חמור, שריפה או סקילה? נפקא מינה למי שעבר שתי עבירות, על אחת הוא חייב שריפה, ועל השנייה סקילה, במה ידונו אותו? צריך א"כ לדעת, מה יותר

בכדי שלא יפריע, שיהיה תפוס, ונותנין סודר קשה לתוך הרך, וכורכין על צוארו, זה מושך אצלו וזה מושך אצלו עד שתצא נפשו.

הרמב"ם הלך מן החמור אל הקל. סקילה, שריפה, הרג, וחנוק.

לשון מהרי"ץ בע"ח בשם הנהגת האדם ואור הישר [ח"א דף ל"ה ע"א] כך, צריך כל אדם לפנות מחשבתו מכל מחשבות הטורדות אותו, ויקראנה באימה ויראה ברתת ובזיע.

כמה הדבר חשוב, לצערינו מי יודע מי מקיים את ההלכה הזאת, הרי זה סעיף נפרד בשלחן ערוך.

הערה מהקהל: כמו הבריסקר'ס.

תשובת מרן שליט"א: כך מספרים על הרב מבריסק שהיה. אבל אני מדבר על כולם. הרי זאת ההלכה. אם כתוב כך בש"ע, פירושו שזה לנו, גם ההלכה הזאת. אז לכל הפחות, אם קצת נתעמק בהלכה הזאת ונברר אותה, אולי תהיה לנו קצת הרגשה, לפחות להתקרב לכך. צריך גם לברר, מה הכוונה בזה?

ממשיך מהרי"ץ ואומר, ויכוין בדל"ת של אחד, לקבל עליו ארבע מיתות בית דין על עונותיו (ספר הנהגת האדם ואור הישר, וכן הוא בזהר שלח דף קצ"ה ע"ב). ישנה דל"ת גדולה, אלו ארבע מיתות בי"ד על עונותיו. חנק הרג שריפה סקילה.

אם נתבונן, נגיע למסקנא כי לא לחנם אמרו חז"ל, 'באימה ביראה ברתת ובזיע'. אלו ארבעה דברים. לכאורה, למה צריך להגיד כך? די שתגיד, באימה ביראה. רוצים ללמדנו, שצריכים לפחד? למה מצעירים לנו את זה בארבע מלים? כביכול מנפחים את זה?

ואם רוצים לנפח, אפשר להוסיף עוד דברים. אפשר לומר, באימה ביראה, בחרדה, בפחד,

במגור, מלשון הפסוק ומָפֵל מְגוּרֹתַי הַצִּילָנִי וְתַהֲלִים לַיָּד, הַיְיָ, וַיִּשְׁנֶן עוֹד הַרְבֵּה מְלִים. בחלחלה וכו'. אם רצו להפחיד אותנו, להפליג, למה תפסו דוקא את המלים הללו, 'באימה ביראה ברתת ובזיע'.

כאשר מעיינים ומתבוננים, רואים שזה הולך לפי הסדר. כמו ש'חנוק הרג שריפה וסקילה', הולך לפי הסדר. חנק הוא, ע"י סודר, חיצוני. מה שריפה, גופו רועד וכו'. וזה מקביל האחד אל השני. בכדי לקבל עליו ארבע מיתות בי"ד, זה לעומת זה. השלב הראשון, זה אימה, שזה הכי פחות. 'אימה' היינו, הפחד שבלב. כמו שנאמר, תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אִימָתָה וּפְחָד וּשְׁמוֹת ט"ו, ט"ז. 'יראה', זה כבר פחד חיצוני, שכבר אפשר לראות על פני האדם שהוא מפחד. יש אימה רק בלב, שאי אפשר לראות זאת, הוא עוד לא מתרגש מאד, הוא רק מתעורר. השלב הראשון, מתחיל בלב. ואח"כ זה כבר יפעל גם חיצוני, שאפשר יהיה גם לראות. זהו השלב הבא. אח"כ, 'ברתת'. זאת כבר רעדה, כל הגוף רועד. זהו השלב השלישי. ואח"כ 'בזיע', שזה כבר רעדה גדולה.

עוד מעט, ברצוני להסביר זאת בעזרת ה'. כי רבים נסתבכו בכך, מה הפירוש בזיע? מה הכוונה במלה הזאת? ישנם כאלה שהבינו, שהכוונה היא שצריכים להזיע. זה נראה קצת תמוה, אבל ראיתי כמה גדולים המפרשים כך. אי אפשר לשלול את זה, שזה לא נכון, אבל בפשטות, 'בזיע' היינו, רעדה גדולה. כמו שנאמר, וְתִשָּׂאֲנִי רוּחַ וְאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל (יחזקאל ג', י"ב), והתרגום, 'קָל זֵיעַ סג"י'. כמו שאומרים כל יום בזבא לציון. יוצא כי זיע, היינו רעש. שהאדם נרעש. ישנם כאלה, שאפילו שכבר הזכירו את הפסוק הזה, אבל הם הבינו שהכוונה 'קול רעש' שצריך לצעוק. כלומר, שצריך לומר את זה בקול רם. שוב הפעם, גם זה נראה שזה לא הפירוש האמיתי. רעש היינו, שהאדם נרעש ונפחד. בעז"ה אולי בהמשך נבסס זאת מתוך הכתובים.

על קידוש ה', והוא מביא את הפסוק 'ובכל נפשך'. כיצד זה מסתדר?

תשמעו דבר, הפלא ופלא. ראיתי בספר החינוך [מצוה תי"ז], שהוא מדבר על מצות קרית שמע, על עניין 'שמע ישראל', ומתוך כך הדברים נהירים. וז"ל, שנצטוונו להאמין כי השם יתברך הוא הפועל כל המציאות, אדון הכל, אחד בלי שום שיתוף, שנאמר [דברים ו', ד'] שמע ישראל יי אלהינו יי אחד, וזו מצות עשה היא וכו'. הוא מאריך על כך, אני מביא רק את העיקר.

שורש מצוה זו ידוע, כי זה עיקר אמונת כל בני העולם, והוא העמוד החזק שלב כל בן דעת סמוך עליו. זהו שורש האמונה. ספר החינוך, תמיד מסביר את שרשי וטעמי המצוה. אז הוא אומר, כי הדבר פשוט, שמכך זה נולד, זהו השורש.

כעת הוא מסביר, מדיני המצוה, מה שאמרו זכרונם לברכה, שחייב כל אחד מישראל ליהרג על מצות יחוד. לפי שכל שאינו מודה ביחודו ברוך הוא, כאילו כופר בעיקר. שאין שלמות הממשלה וההוד, אלא עם האחדות הגמור. ולב כל חכם לב יבחן זה. ואם כן, הרי מצוה זו מכלל איסור עבודה זרה, שאנחנו מצווין ליהרג עליו בכל מקום ובכל שעה.

הוא אומר דברים, ממש מפורשים. המצוות שקשורות למצוה הזאת, מה מחייבת המצוה הזאת, אחת מהן היא שהאדם ייהרג על מצוה ייחוד. ואם כן, זה כמו עבודה זרה. הרי ישנן שלש עבירות חמורות, שצריכים ליהרג עליהם. האמת היא, שזה לא נלמד מכאן, אלא מן הפסוק 'ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל' [ויקרא כ"ב, ל"ב]. על כך מדבר ספר החינוך, במצוה רצ"ה ומצוה רצ"ו. גם לפי הרמב"ם, הדבר לא נלמד מן הפסוק 'שמע ישראל'. כיעויין בתחילת פ"ה מהלכות יסודי התורה. לא כאן הוא מקום עיקר המצוה. אבל בפסוק 'שמע ישראל', זה מחייב ליהרג על כך.

אס"כ, הדבר הולך בהדרגה. וכפי שאמרנו, ש'אימה' זה בלב. הראיה היא, המקור שלי לכך, בספר ביאור שמות הנרדפים ודף קפ"ד, שם הוא מביא תחילה שהאימה זאת יראה הרוממות. הרי ישנה יראה העונש, וישנה יראה הרוממות. דהיינו, גדלת הקב"ה. וז"ל, האימה, היא יראת הרוממות, שמתירא ממנו מפני גודלו ורוממותו. כאשר האדם חושב, כמה הקב"ה חכם, כמה הוא גדול, כמה הוא עשה איזה דברים בשמים בארץ וכו'. זאת לא יראת העונש, אלא יראת הרוממות. זאת דרגא יותר גבוהה, ממה שאמרנו מקודם.

וראב"ע [שמות כ"ג, כ"ז] אמר, אימה, הוא פחד בנשמה. וזה מסכים לדברינו הנ"ל, כי היא יראת הרוממות. ולכן האימה מבפנים, בלב. והפחד, נראה אותותיו על האדם מבחוץ. לאחר מכן הוא מביא, 'אימתה ופחד', כל הדברים האלה. א"כ יוצא, ש'אימה' זה בלב.

האמת היא, כי רבי' עמרם גאון [בסידורו] גורס ההיפך, 'ביראה באימה', ליתר דיוק, ישנה גירסא כזאת שם. אבל אפשר להסביר גם את זאת בס"ד. יכול להיות. כי לפעמים אצל האדם, החיצוניות צריכה לעורר את הפנימיות. שני הדברים, וממילא שתי הגירסאות, יכולים להיות אמת. הפחד יכול להתחיל בלב, אבל לפעמים האדם אפילו שהוא רואה שאין לו פחד בלב, הוא עושה את זה חיצונית, וזה משפיע על הפנימיות. בכדי לפעול על עצמו, כמו שצריך בעניינינו לגבי ק"ש, הוא צריך לעשות זאת באופן מלאכותי, ואח"כ זה משפיע פנימה. הנורמאלי הוא שזה יתחיל מן הלב, ואח"כ יהיה חיצוני. א"כ, שני הדברים הם נכונים. גם הגירסא הזאת.

יישוב דברי הב"ח.

אם הב"ח היה מפרש כך, היה טוב. על זה לא היה קשה לי, בסדר, לפחד על עוונותיו וכו', והדבר כבר רמוז באות דל"ת הגדולה של מלה אחד. אבל הב"ח אומר, שהכוונה היא ליהרג

כמו בכלל האיסורים של עבודה זרה. כמו שעל ע"ז צריכים ליהרג, אז גם על זה צריכים ליהרג. מסיים ספר החינוך, ויתר פרטיה, מפוזרים במדרשות ובמקומות בתלמוד, ושם מעשים הרבה מכמה בני ישראל, גדולים וקטנים, שנהרגו על קדושת יחודו ברוך הוא, זכר כולם לברכה.

א"כ הוא אומר בהדיא, כי בדינים של מצות שמע ישראל בעצמה, ישנו את העניין למות על קידוש ה'.

ובעצם, זאת גמרא מפורשת במסכת ברכות ודף ס"א ע"ב, לגבי רבי עקיבא. כתוב שם כך, תניא ר' אליעזר אומר, אם נאמר בכל נפשך, למה נאמר בכל מאדך וכו'. רבי עקיבא אומר, בכל נפשך, אפילו נוטל את נפשך.

תנו רבנן, פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה, בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה. אמר לו, עקיבא, אי אתה מתירא מפני מלכות? אמר לו, אמשול לך משל למה הדבר דומה, לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום וכו', המשל הידוע על השועל והדגים. אמרו, לא היו ימים מועטים, עד שתפסוהו לרע"ק, וחבשוהו בבית האסורים וכו'. בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה, זמן ק"ש היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל.

ספר מגלה עמוקות [פרשת פינחס] אומר, למה מסרקות של ברזל? כיון שרע"ק הוא גלגול של זמרי, היה לו את החטא של תפשה בבלוריתה', של כזבי בת צור. זהו העונש על ההחזקה בשיער, שמסרקים אותו במסרק. זהו התיקון שלו. הדבר פלא. מרעיד את הלב.

והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו, רבינו, עד כאן? אמר להם, כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, 'בכל נפשך' אפילו נוטל את נשמתך. אמרתי, מתי יבא לידי

ואקיימנו? ועכשיו שבא לידי, לא אקיימנו? היה מאריך באחד, עד שיצתה נשמתו באחד. כתוב כאן במפורש, שהוא היה מאריך במלה 'אחד'. בפסוק שמע ישראל וגו' אחד, הוא מכווין לקיים למסור נפשו על קדושת ה'. זהו בדיוק המקור של הב"ח. ולכן אצל הב"ח, הדבר היה פשוט, ולכל המפרשים אכן הדבר היה פשוט להם, אף אחד לא הרהר ולא ערער על דברי הב"ח, כי הדבר ברור שבפסוק הזה מקבלים עול מלכות שמים, עד כדי מסירות נפש על קדושת ה'.

מעתה שמכוונים כך בתחילת ק"ש, לפני שמע ישראל, הרגשת האימה והיראה נמשכת עד הסוף, במשך שלושה הפרשיות מלווה את האדם אימה ויראה ורתת וזיע, וזהו "יקראנה". [שאם הכוונה היתה רק לפסוק הראשון היה צ"ל יקראנו בוא"ו]. כל הקרית שמע. כי זה מזעזע, אם אכן מתבוננים ומקיימים.

כיצד ידעו התלמידים, שרע"ק היה מאריך באחד? מי אמר זאת? כי הוא היה מאריך, באות דל"ת הרפויה של מלה אחד. [מרן שליט"א מדגים זאת. העורך]. כעת זה נשמע. זהו דבר ברור. מכאן אחת ההוכחות, שזה בתוך כדי האמירה. כי אחרת, אם הפירוש הוא כפי שישנם כאלה הנדחקים ואומרים כי המדובר להאריך בכוונה, אי אפשר היה לדעת על מה הוא מכווין, אולי הוא מכווין על יציאת מצרים... שהקב"ה הוציאנו ממצרים. וכיו"ב. אלא מוכח שהכוונה, שהוא היה מאריך אז בפועל, במציאות, מאריך בביטוי המלה, א"כ חייב להיות שזה באמירה בעצמה.

המעניין הוא, כי מהרי"ץ כותב ומציין את ספר הנהגת האדם וספר אור הישר, והוא מוסיף וכותב, שכן הוא בזוהר פרשת שלח לך דף קצ"ה ע"ב. פתחתי זאת שם, וקצת לא מובן, כי לא מדובר במפורש על ד' מיתות בי"ד, אדרבה כתוב שם כמו הב"ח.

לשון ספר הזוה"ק, הוא בפרשת בלק. אינני יודע למה הוא כתב שזה בפרשת שלח לך,

שערי יצחק – השיעור השבועי

ישנם שהבינו, שזה מלשון זיעה. [אולי בגלל שהם גורסים זיע. אנחנו אומרים זיע]. גם המלה זיעה, היא בלשון הקודש. ישנו פסוק בנביא יחזקאל [מ"ד, י"ח], **לֹא יִחָגְרוּ בְּיָזַע**. אומרת על זה הגמרא במסכת זבחים [דף י"ח ע"ב], שלא יחגרו במקום הזיעה, אלא שזה ירד יותר למטה. א"כ, שמע מינה כי גם המלה זיעה, היא בלשון הקודש.

כנראה, שני הדברים נכונים. כשהאדם נרעש ונפחד, וכל גופו רועד, אז הוא מזיע. אבל, אלו שני מושגים. זיע, זה רעדה חזקה. להזיע, זה השלב הבא. אז הם קישרו את שני המושגים ביחד, אבל לענ"ד אי אפשר להגיד שזהו הפשט, לומר כי הכוונה היא עד שהאדם יזיע.

ראיתי כי כך הביא בספר פסקי תשובות [סימן ס"א אות א'] וז"ל, והוראת זברתת זיע' כוללת גם פשוטו, התאמצות המחשבה עד שיזיע. אינני יודע, אם זהו הפשט. לא נראה. אך הוא כתב זאת, בשם הספר אורח נאמן [סימן ס"א].

לכן חיפשתי אותו, פתחתי את הספר בפנים, וראיתי שכתוב שם כך, כתבו גדולי המחברים, דבשעת ק"ש יכווין לקבל עליו עול מלכות שמים להיות נהרג על קידוש ה'. ומקיים בזה זבכל נפשך' אפילו נוטל את נפשך. ואיתא בזוהר פרשת חיי שרה, חשוב מאד לדעת זאת, כל המכווין ליבו בהאיי פסוקא כדי למסור נפשו על קדושת שמו, מעלה עליו הכתוב כאילו נהרג בכל יום עליו. ישנה זכות גדולה, לאדם החושב כך, ליהרג על קידוש ה'.

הרי המלאך המגיד הבטיח כך למרן הבית יוסף, שהוא ימות על קידוש ה'. בסופו של דבר זה לא היה, אבל משמע שלהגיע למדרגה כזאת, אין מי שיכול לעמוד במחיצתם.

לאחר מכן הוא מפרש [באות ג'], מה הפירוש 'ברתת ובזיע', היינו שיסיר את כל הגשמיות, ויזיע. דזיעה בכל מצוה, הוא סגולה לעון החמור (הזל"ב כמ"ש המקובלים בעשיית המצוות),

אולי ישנה כאן טעות. הדף הוא אותו הדף, אבל מה שהוא מצייין כי זה בפרשת שלח לך, כנראה זאת טעות, לא מצאתי שם מאומה מזה. אלא בפרשת בלק דף קצ"ה ע"ב. וז"ל ספר הזוה"ק, לבתר לשואה גרמיה גו אינון דמסרי נפשייהו על קדושת שמיה, והיינו ביחודא דשמע ישראל. כתוב זאת כאן במפורש. דכל מאן דשוי הכי רעותיה בהאיי קרא, אתחשיב ליה כאלו מסר נפשיה על קדושת שמיה.

אינני יודע, כיצד מהרי"ץ קישר את שני הדברים. הרי כאן לא מדובר על ד' מיתות ביי"ד, אלא למסור נפש על קדושת ה'. וכבר דיברנו בשיעור הקודם, כי מי שמוסר נפשו על קדושת ה', הוא אינו מרגיש בייסורים. אולם חייבי ד' מיתות בית דין, הם כן מרגישים בייסורים. זה לא קשור האחד אל השני.

אולי מהרי"ץ רצה לומר באופן כללי, לא שבמדויק זהו אותו הדבר, אלא שזה משהו דומה. הדבר צריך עיון.

פירוש המלה זיע.

כפי שאמרנו, 'ברתת ובזיע' פירוש זיע היינו, שהאדם נרעש מכך. המפרשים אומרים, הרד"ק בספר השרשים, כי זיע היינו, עניין תנועה או רעדה. זה כמו, **וְלֹא קָם וְלֹא זָע מִמֶּנּוּ** ואסתר ה', ט"ו, **בַּיּוֹם שִׁיזְעוּ שְׁמַרְי הַבַּיִת** [קהלת י"ב, ג']. גם בלשון ארמית, הדבר כך. **וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפְּנֵיךָ** [דברים ב', כ"ה], התרגום הוא, ויזועון מן קדמך.

מביאים את התרגום, בריש פרשת בשלח, **פֶּן יִנָּחַם הָעָם** [שמות י"ג, י"ז], התרגום הוא, דלמא יזועון עמא. ראיתי בספר תרגום אברהם, להר"א בן הגר"א, שהוא אומר כי מי שמתנחם הוא מתנוועע.

יש לשון חז"ל [פ"ג דשביעית משנה ז'], **אבנים שזיעזענתן המחרשה**. הראיה הכי טובה, היא מן תרגום הפסוק, קל זיע שגיא. בספר הערוך, ערך זע [דף ש"ח ש"ט], יש אריכות על כך.

שבא לאדם ע"י חימום זיעה. טוב, אז הוא הגיע לכך שזה ככה.

שאלה מהקהל: ישנה זיעה קרה, שבאה מן הפחד. זה לא מהחום, אלא זיעה קרה.

תשובת מרן שליט"א: טוב.

הערה מהקהל: ישנן מדרש לגבי הפסוק וַיָּגֵר מוֹאָב [במדבר כ"ב, ג'], שניגר זיעה מרוב הפחד.

תשובת מרן שליט"א: כן. במדרש הגדול יש גירסא כזאת [ועיין תו"ש שם דף ח' הערה כ"א].

לא אאריך בעניין זה, מי שירצה יעיין בספר מאיר עוז [סימן ד' מדף קל"ט. ובס"א מדף תק"ד]. אחרי שעלה בדעתי כנז"ל, ראיתי שהוא מאריך על כך בעוד פרטים. הוא מביא ראיות לכאן ולכאן. מה שמפליא, שהוא מביא זאת בשם הגר"א, שזיע היינו, עושה את המצוה בשלמות, עד שמזיע. כך הוא מביא בשם הספר אמרי נועם יעוש"ב.

כך גם ראיתי, בשם הספר צדקת הצדיק. הדברים מובאים בספר אוצרות האגדה. ונקדים מה שאנחנו אומרים באשמורות [בסליחות, בפיסקת אראלי מרומים], זיעתם נהר דינור, חשמלים דוממים. דהיינו, החיות הן מזיעות. בעצם המקור לכך, הוא בגמ' מס' חגיגה ודף י"ג ע"ב, שנהר דינור יוצא, מזיעתן של החיות. כמובן, זהו רק משל, בכדי לשבר את האוזן. כביכול, החיות מזיעות, מרוב כובד כיסא הכבוד. ומכך נהיה נהר דינור, על ראש רשעים יחול.

בספר אוצרות האגדה עמ"ס חגיגה שם [דף 544], אחרי שהובאו דברי מהרש"א, שזיעתן שאמרו, אינו ממש, אלא לשבר את האוזן, כאילו מזיעות ממה שנושאות הכסא וכו', דהיינו הזיעה החמה שיוצאת מהחיות. א"כ אתם צודקים, ישנו מושג של זיעה קרה. מסתמא יכול להיות שיש את כל האפשרויות. אח"כ הוא מביא את הספר אור החיים [שמות ט"ו, י"א]

האומר כך, כי 'מזיעת החיות', שמזיעים בעת שאומרים 'קדוש', יוצא 'נהר דינור', והוא אומר 'נאדר בקודש', פירוש כשמאדירים אותו בקודש.

אח"כ הוא מביא את המסילת ישרים, שפירש כפי שאנחנו אומרים. וז"ל, מצאנו שהמלאכים הגדולים והרמים, חרדים ורועשים תמיד מפני גאות ה', עד שאמרו במשל חכמתם 'נהר דינור מהיכן יוצא? מזיעתן של חיות. והוא מפני האימה אשר עליהם תמיד, מרוממותו יתברך, אולי ח"ו הם לא מכבדים את הקב"ה מספיק, פן יעדרו דבר קטן מן הכבוד והקדושה הראוי לפניו. כל שכן בני האדם, שראוי שירגזו וירעשו בידעם שלפני ה' הם עומדים תמיד.

זה על-דרך מה שנאמר ודניאל ה', וַיֵּאָרְכְּבַתְּהָ דָא לְדָא נְקֻשָּׁן. מרוב פחת ה' ומהדר גאוונו.

שם בהערה 745 הם מביאים את הספר צדקת הצדיק, למהר"צ הכהן מלובלין, הכותב כך, 'אימה ויראה ורתת וזיע', שתיים הראשונות בלב, ושתיים אחרונות באיברי המעשה. בהתחלה רתת, אח"כ רועדים, אח"כ הוא מזיע מרוב הפחד. כך הוא מביא.

ברוך ה', פחות או יותר הבנו את הצדדים ואת הכיוונים, וכפי שאמרנו יכול להיות כי הכל אמת, בסך הכל.

סיפור מדהים על החתם סופר זצ"ל ומדת ענוותנותו, ויראת שמים.

השבוע ראיתי סיפור מדהים, להבין קצת מה זאת יראת שמים. הסיפור הוא על החתם סופר, כאשר הוא כבר היה גדול ומפורסם, הגיע לאיזה מקום שלא כ"כ הכירו אותו, והוא ישב ללמוד שם עם כמה אנשים, ותוך כדי הלימוד, כיון שהיה עייף מטורח הדרך, הוא נתנמנם.

והנה, אלו שלמדו איתו, התחילו לדבר. תשמעו דבר מפליא.

שערי יצחק – השיעור השבועי

יראת שמים וכו', ואחרי כן כותב כך, לפני כארבעים שנה שמעתי את הסיפור דלהלן מפי רב אחד ששמעו מפי החתן סופר. כלומר, זהו סיפור מוסמך. החתן סופר, הוא הנכד של החתם סופר. יש 'חתן' במי"ם סתומה, ויש 'חתן' בנו"ן פשוטה. הנכד שלו, חיבר ספר בשם חתן סופר.

פעם אחת ישב החתם סופר עם שלשה תלמידיו ולמד. לאחר זמן, התחיל החתם סופר לנמנם. פתח אחד התלמידים ואמר: שמעתי שאומרים על החת"ס שהוא גאון גדול, אני אינני רואה את הגאונות שלו. השני אמר: אומרים עליו שהוא חכם גדול, אני לא רואה את חכמתו הגדולה. השלישי אמר: אומרים עליו שהוא ירא שמים, אני אינני רואה את היראת שמים שבו. לפתע התעורר החתם סופר ששמע את שיחתם, והתחיל לבכות בכי גדול ואמר: מה שאתם אומרים שאני לא גאון, אינני מצטער על כך, כי אני יודע שלמדתי ועמלתי כפי כל כוחותי, ואם אינני גאון לא יתבעו אותי מהשמים על כך. אני עשיתי את ההשתדלות שלי.

אבל מה שאתם אומרים שאינני ירא שמים, על זה אני בוכה ומצטער, כי הרי "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים", וזה היה בידי להשיג. ואם לא הישגתי את זה, הרי שיש לי להצטער על זה מאד.

והוא בכה ובכה עד שהרטיב את כל בגדיו מרוב בכי ודמעה. כך הסיפור כתוב בספר.

קצת קשה לי להבין את הסיפור הזה, שהמדובר בשלשה תלמידים שלו, המדברים על כך שהרב לא גאון ולא צדיק וכו'. וכי הם לא יודעים. התלמידים, מדברים כך על הרב?

לכן יותר מסתבר שהסיפור היה במקום שלא הכירו אותו, והוא מרוב ענותנותו הסתיר מהם את גאונותו וצדקותו, שלא להתבלט. מה גם שהוא היה עייף אז מטורח הדרך, ובזה מובן

האחד אומר לחבריו, שמעתי אומרים על החת"ס, שהוא גאון. איזה גאון? אינני רואה את הגאונות שלו. והשני אומר, שמענו עליו שהוא חכם, לא ראיתי את החכמה שלו. והשלישי אומר, אומרים עליו שהוא צדיק וירא שמים, איפה, לא רואה את זה.

כך הם מדברים ביניהם, והחת"ס שומע את מה שהם מדברים, כיון שהוא היה רק מנומנם. הם חשבו שהוא נרדם. החת"ס קם. התעורר.

נו, מה אנחנו היינו עושים, אם היינו שומעים דברים כאלה על עצמינו? או נדמיין לעצמינו מישהו, שמכהן בתפקיד גבוה כמוהו. ראש ישיבה. משגיח. וכדומה.

אבל החת"ס קם, והתחיל לבכות. הוא אמר, אוי אוי, אוי ואבוי לי, אוי ואבוי. זה שאני לא גאון, נו, מה אני אעשה, אני השתדלתי ולמדתי. לא נהייתי גאון, אך אני השתדלתי עכ"פ ללמוד. זה שאני לא חכם, נו, אז הקב"ה כך רצה. אני מצדי עשיתי לפי הכוחות שלי. אבל זה שאני לא ירא שמים, אוי ואבוי, זה כן יכולתי להיות, שהרי אחז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. אם אני לא ירא שמים, זה אסון גדול. הוא בכה ובכה בדמעות שלישי.

רואים מכאן את היר"ש של החת"ס, גם את הענווה שלו. הוא לא החזיק מעצמו בכלל, לא התפעל ממה שמדברים.

את הסיפור הזה, ראיתי שהביא ראש ישיבת אור ישראל בזמנו, הגר"י ניימן זצ"ל, בספרו דרכי מוסר. אקרא לכם את הסיפור בפנים, חושבני כי זהו סיפור עצום, מדהים, רק שהוא מספר זאת קצת אחרת. קצת קשה לי לקבל את הסיפור כפי שהוא כתב אותו, אולי מישהו יצליח לתרץ זאת.

הוא כותב [דרכי מוסר פרשת שמות דף צ"ז] זאת, לגבי הפסוק וַתִּירָאֵן הַמַּיִלֵדֹת אֶת הָאֱלֹהִים [שמות א', י"ז], הוא מדבר על המדרגות של

שלבן הוא התנמנם. זאת ראייה שהוא היה מותש אז. כך יותר מסתבר. אבל למען האמת, צריך להביא את הסיפור כמות שהוא. כפי שכתוב.

כבר ראיתי שבחוברת מעלת אמירת תהלים פרק קי"ט (שיצ"ל בעיר רכסים) כתבו על כך בדף 11, שלכאורה הסיפור הזה תמוה, היאך תלמידים היושבים לפני רבם, שהוא רשכבה"ג, ידברו כזאת. על כרחנו צ"ל שמדובר בתלמידים בתחילת דרכם, שלא היו יודעים כיצד מתייחסים לגדול בישראל עכ"ד. הדבר נראה לנו דחוק, אלא כמו שהקדמנו בס"ד.

מי זה החתם סופר? צריכים להגיד מי זה החת"ס? איזו חריפות, איזו בקיאות, איזו גאונות. והמעניין הוא, שאינו מחשיב את עצמו בתורת גאון. הוא לא מתפעל ולא מתרגש מכך שאומרים עליו שהוא לא גאון ולא חכם, אדרבה אצלו זה אפילו נורמאלי. כנראה, יש אצלו מושגים אחרים, מה זה גאון. לפי המדרגות שלו.

בספר שם הגדולים [החדש עמ' י"ז] הוא כותב עליו כך, מאור הגולה, הגאון האמיתי, נר ישראל, צדיק יסוד עולם, מוה"ר משה סופר מפרנקפורט דמיין, היה אב"ד וראש מתיבתא בק"ק פרשבורג, ראש גאוני הדור בפלפול וסברא, ובתורתו וצדקתו האיר את כל העולם. טרם יצא מרחם אמו אמר עליו הגאון האמיתי מופת הדור וכו', שיהיה שמו לאות ומופת בישראל. סיפר לי מהר"ש סופר, שאביו החתם סופר היה מתפלל מתוך סידור רבינו האר"י ז"ל. ועוד שמעתי מפיו, כי הגאון תפארת ישראל וכו' אמר, שדבריו בוערים כדברי החובות הלבבות. כל דברי הספר חתם סופר, משובץ בעדי עדיים בתורה לשמה ויראת שמים. אהה.

מה הפירוש, הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים? החת"ס בעצמו מפרש זאת בפרשת עקב, שהכוונה היא, כי אכן גם יראת שמים היא

בידי שמים, אבל האדם יכול שיהיה לו את החשק להיות ירא שמים, להתפלל על כך, להשתוקק להיות עובד ה', זאת הבחירה, את זאת אתה צריך לעשות. כפי שנאמר, מי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם לְיִרְאָה אֶתִּי (דברים ה', כ"ה).

תירוץ החת"ס על השאלה דלעיל בעניין הכוונה בפסוק שמע ישראל וגו' למסירת נפש על קידוש ה'.

בעת תשמעו. ראיתי כי החת"ס שואל את השאלה ששאלנו לעיל, אף כי הוא לא שואל זאת כלפי הב"ח. בזמן ששאלתי את השאלה הזאת לא ידעתי מכך כלל ועיקר, אבל אח"כ ראיתי כי הוא עומד על השאלה הזאת, וזה סייעתא דשמיא גלויה שזה הזדקק לי לפני העיניים. הזדמן לי בלי שחיפשתי. ברוך ה', וכן יהיה תמיד. ותשמעו איזה תירוץ גאוני הוא אומר. ממש תירוץ הפלא ופלא.

הוא שואל [בפרשת אחרי מות דף מ"ב], מדוע אומרים, כי בפסוק 'שמע ישראל', צריך למסור את הנפש על קידוש ה', הרי זה כתוב רק אח"כ, בפסוק 'זבכל נפשך'? הוא שואל את השאלה הזאת, לא על הב"ח, כנראה הפירוש הזה כבר נהיה מקובל. הוא גם שואל עוד, שישנו פסוק, וְאַתֶּם עַדֵּי נְאֻם יְיָ וַיִּשְׁעִיהוּ מִ"ג, י"ב, מה צריך עדים? הרי מספיק שיאמינו? למה בפסוק שמע ישראל, יש אות עא"ן ואות דל"ת גדולות? עי"ן רבתי, ודל"ת רבתי. זהו ר"ת עד. בשביל מה צריכים, שיהיו עדים?

וזה לשון החת"ס שם, גם אמרו, שצריך לכוון במסירת נפש, באמרו פסוק זה. והיכי רמיזא? הלא אח"כ כתוב בפירוש 'זאהבת וגו' בכל נפשך'. אבל לכוון כן, בקבלת מלכות שמים, מנא לן? הוא שואל ממש את השאלה ששאלנו. מן השמים הזמינו לי את החת"ס הזה, לא כיוונתי ולא חשבתי, חיפשתי שישאלו על הב"ח, ופתאום התגלגל לידי צילום דף שמובא בו דברי החת"ס הללו, ונדהמתי לראות שהוא כבר שואל את השאלה, ומובן ממנו שזהו דבר מקובל, אף שיש לו קושיא על כך.

שערי יצחק – השיעור השבועי

ישנם כמה וכמה מקומות, שמוציאים את העניין של שם ה', אם כי לא בצורה גלויה, אלא בכל מיני אופנים. דיברנו למשל שבאוזן זה יו"ד, ובעיניים זה ה"א, והחוטם זה וא"ו.

גם בתיקוני הזוה"ק [תיקון ע'] כתוב כך, מצוה דכל פיקודא, ביה שריא הוי"ה. הוא אשתכח בארבע גוונין דשערא ובארבע גוונין דעינא, ובארבע אַדְרִין דאודנא, ובארבע גוונין דאנפין, ובקלא ובדיבורא ובקריאה ואמירה, ובעשיה דידין. דהיינו, בעשיית הידיים.

מסביר שם בעל מתוק בדבש [בתיקונים שם דף תכ"ב] כך, יש ארבע אותיות, שם הוי"ה. יו"ד, בכף היד. וא"ו, בזרוע. ה"א אחרונה, חמש אצבעות. ה"א ראשונה, בכתף. כך הוא כותב. אולי עדיף לצייר זאת ביד שמאל, בכדי שזה יהיה יותר מובן [מרן שליט"א מדגים זאת]. ואינני יודע, מדוע הוא עשה הפוך. לא לפי הסדר. חושבני כי אולי אפשר לפרש זאת יותר פשוט. בכף היד, יש את האות יו"ד. חמש אצבעות, זה האות ה"א. והזרוע, זה וא"ו. ובכתף, יש את האות ה"א. כך זה מדויק לפי הסדר. דהיינו, בעשיית ידי האדם, כפי שאומר הזוה"ק 'בעשייה דידין'. רואים כי ביצירת האדם הדבר מכוון. זה לא לחנם, ישנו איזה סדר מסויים.

אינני יודע מדוע במתוק מדבש לא פירש כך. גם חיפשתי ולא מצאתי מקורו. ולא ראיתי פירוש אחר. הנלע"ד בס"ד אמרתי.

האות ה"א היא בכתף, שזה יובן עוד יותר טוב לפי מה שידוע, כי ישנם ספרים ישנים שההבדל בין האות ה"א לבין האות חיי"ת, למרות שזה גם היה דבוק, רגל הה"א דבוקה לגג ממש כמו חיי"ת, רק שבאות ה"א הגג שלה הוא ארוך. זה מה שהבדיל אצלם בין ה"א לבין חיי"ת, לא כמו אצלנו שהרגל מופרדת מן הגג. ואם עושים את האות חיי"ת עם חטוורת, בודאי שזה שונה, ניכר ההבדל. אבל כך היא הצורה של האות ה"א לדידהו.

הוא אומר תירוץ, ממש גאוני. לדבריו, הרי כתוב, להיות עד. קשה מאד. איך אפשר להיות עד? הרי יש לך נגיעות? אתה מעיד, שהקב"ה בורא העולם, שהוא אחד, י"י אלהינו י"י אחד, למה אתה אומר זאת? כי יש לך נגיעה. אתה רוצה שיהיה לך טוב, שתהיה לך פרנסה, שיהיו לך חיים טובים, שיהיה לך עולם הבא. איזו עדות היא זאת? הרי עד שנוגע בדבר, הוא לא כשר. לכן, צריך שתמסור את הנפש, אין לי כלום, לא עולם הזה ולא עולם הבא, אני נהרג על קידוש השם, וא"כ עכשיו העדות שלך היא מתקבלת.

לא אאריך על כך בעת, כיון שאני רואה שהזמן קצר והמלאכה מרובה, אולי אחזור על כך, להרחיב בזה יותר. כיון שכעת אני רוצה לומר משהו הקשור לפרשת השבוע [ויצא], ולדבר אשר דיברנו בשיעורים בקודמים.

המשך בעניין שם הוי"ה ברוך הוא נמצא בגוף האדם.

דיברנו על כך, שישנו שם ה', בדיבור האדם. הבאנו שזה נוגע גם למניעת דיבור כשנמצאים בבית הכסא, כי הדיבור יוצא מן הלב, ועובר דרך הריאות, ואח"כ לגרון, ואח"כ לפה. הבאנו זאת בשם הספר שבט מוסר, והוא כותב זאת גם בספר מדרש תלפיות [ענף איברים] בזה"ל, כל הדברים שאדם דובר, הם טמונים בלב, ומשם נאצלים לחוזה, ומחזה לגרון, ומן הגרון מוציא הדיבור בפיו בחיתוך שפתיו. והנה הלב הוא בחינת יו"ד שבשם, והחזה בחינת ה"א, והגרון בחינת וא"ו, והפה בחינת ה"א אחרונה שבשם. ונמצא שבכל דיבור ודיבור שאדם מוציא מפיו, עושה שם הוי"ה. רֵאָה הפגם הגדול שעושה מי שדובר נבלה, או דברים בטלים, שמוציא השם הקדוש והנורא ע"י אותו דיבור רח"ל. אתה מדבר, ועוד אומר דברים אסורים.

שם בספר שבט מוסר, הוא מדבר זאת בהדיא לגבי מה שאסור לדבר בבית הכסא, וכפי שאמרנו יכולות להיות נפק"מ מכך, כי לפי פירושו יוצא שהדבר יותר חמור.

שם הוי"ה ב"ה שנתגלה ע"י צילום לוויין במבנה ההרים שבין ירושלים לבין בית אל, 'אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים', וחידוש ממרן שליט"א כי שם הוי"ה נמצא גם בכדור הארץ.

מדוע אני אומר זאת? כיון שבשנים האחרונות, זה כבר כמה שנים שנודע הדבר דלקמן, אבל לי זה נודע רק השבוע, נתגלה דבר נפלא.

על יעקב אבינו נאמר, וַיְחַלֵּם וַהֲנִיָּה סֶלֶם מִצֵּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוּ מִגֵּיעַ הַשְּׁמַיְמָה וגו' [בראשית כ"ח, י"ב]. הרמב"ם [במו"נ חלק ב' פרק עשירין] מביא בשם מדרש תנחומא, (אין לנו את המדרש תנחומא הזה, וגם לא במדרשים אחרים), שישנם ארבע מעלות בסולם יעוש"ב. הן כנראה מכוונות כנגד שם הוי"ה ברוך הוא.

בגליון קב ונקי ופרשת ויצא ה'תשע"ח, הרב צבי ויינברג הי"ד מהעיר בית שמש ת"ו, מספר כדלקמן. הם אומרים, כי הלוויין המקיף את כדור הארץ, שרואה ומצלם אותה, רואים את שם הוי"ה ב"ה ביען ירושלים לבית אל. הפלא ופלא. ישנו שם הוי"ה ב"ה, שנתגלה במקום הזה. מבנה ההרים והגבעות והבקעות, יוצר את שם הוי"ה ב"ה.

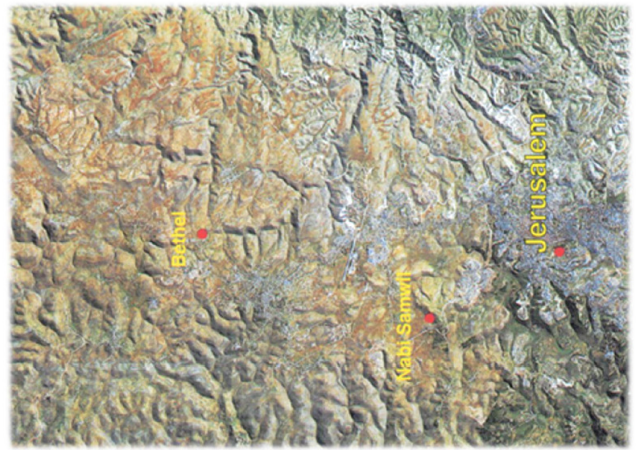
הוא כותב כך, לפני כחמש שנים ביקרתי בביתו של הרב ישראל גליס שליט"א בירושלים, והראה לי צילום לוויין של ארץ ישראל, מגובה 900 קילומטר. שמעתם? זה 900 אלף מטר. בניתוח של ממצאי הצילום, נמצא דבר נפלא מאד, שבין ירושלים לבית אל, יש רכס של הרים, שהמבנה הטופוגרפי שלהם, דהיינו צורת האדמה והקרקע, בשיפולי וגאיות ההרים, יוצר צורה של שם השם בן ד' אותיות.

מספר הרב גליס שליט"א, הלכתי לגדולי תורה להראות להם את התופעה. הוא הלך לשלשה רבנים גדולים, להראות להם את הצילום הזה. תשמעו איך כל אחד, הגיב משהו אחר.

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאל, איך הם נוסעים בכביש בין האותיות? כיצד מותר

לנסוע, בכבישים שם? הרי עושים הפסק בשם ה' מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א נתן מיד נשיקה למפה, ואמר בהתפעלות, זה הרי שם השם. כ"ק האדמו"ר מקרלין שליט"א אמר, על זה נאמר "אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים".

[מרן שליט"א מבקש לחלק לציבור צילום התמונה הנ"ל, המיקום מסומן בחץ, ומובאת כאן:]

כמובן, זה לא בדיוק מושלם. אמנם, זהו שם ה', אבל צריך קצת לחפש אותו. גם ע"י סימון המקום בחץ, הוא קצת מחק את הה"א האחרונה.

האמת היא, לפי עניות דעתי, היה יותר טוב להזכיר פסוק אחר. אינני יודע מדוע הוא אמר את הפסוק 'אין זה כי אם בית אלהים', שם לא כתוב שם הוי"ה, עדיף ונכון היה לומר פסוק אחר, אֲכֵן יֵשׁ יְיָ בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי [בראשית כ"ח, ט"ז]. הפסוק הזה, זה יותר טוב, כי יש בו שם הוי"ה, וזה מה שנתגלה. וכעת, ישנו פירוש חדש בפסוק. לא שיעקב אבינו נתכווין לכך, אבל זה רמוז בתורה. אכן יש הוי"ה במקום הזה, ואנכי לא ידעתי. אנחנו לא יודעים מכך, זה רק באופן של גילוי. ממרחקים עצומים כאלה. זאנכי לא ידעתי.

לגבי השאלה, כיצד אפשר לנסוע בכביש בין האותיות, אינני מבין את השאלה, מסתמא זה לא מדוייק. אמנם אסור למחוק אחת מן

שערי יצחק – השיעור השבועי

גוי עשה את התמונה או כתב שם ה', קיימא לן שאסור לאבד זאת. יש בזה קדושה. אסור לקרוע. אבל להגיד שיהיה אסור לשבור מן הסלעים, זאת הלכה חדשה, שלא נשמע ולא נראה.

אתם יודעים מה? כיון שכעת אנחנו מחפשים את שם הוי"ה, ומוציאים אותו בפנים, בעיניים, בגרון, בכל מיני מקומות, וכעת מצאו את שם הוי"ה גם בלוויין, עלה לי רעיון, לקחת את מפת העולם, ולחפש את שם הוי"ה בכדור הארץ. ואכן מצאתי.

תשמעו דבר הפלא ופלא. חידוש גדול. אם תסתכלו על מפת כדור הארץ לפניכם, הרי ישנן חמש יבשות. מימין ומשמאל. אוסטרליה, אסיה, אירופה, אפריקה, ואמריקה. אוסטרליה, זה היו"ד. היא למטה, וזה צורה של האות יו"ד. אסיה ואירופה ביחד, אלו הגג והרגל הימנית של האות ה"א. ואפריקה, זאת הרגל השמאלית. זאת צורה של האות ה"א. שוב הפעם, המדובר בקווים דמיוניים. לא רואים אותיות ממש. אם מסתכלים באופן כללי, זה כך. ואמריקה הצפונית והדרומית, זה האות וא"ו. א"כ, יו"ד ואח"כ ה"א ואח"כ וא"ו. מובן מכאן, כי הקב"ה מסתיר את שמו בעולם, צריך לחפש את הקב"ה ולמצוא אותו בעולם. זה לא בצורה גלויה. אבל אם אנחנו כבר רואים שישנם דברים כאלה, מסתמא זה נכון. יש יו"ד בצד ימין, והאות ה"א, אפריקה זאת הרגל השמאלית, ואח"כ האות וא"ו.

מין שליט"א פונה לציבור: בסדר? מסתדר לכם?

הערה מהקהל: חסרה האות ה"א האחרונה.

תשובת מין שליט"א: יפה. התשובה לכך היא, שרבינו בחיי אומר בפרשת שמות [על הפסוק 'אהיה אשר אהיה'], כי עיקר השם, זה האות יו"ד וה"א ווא"ו. כי הה"א האחרונה, היא כפולה. ישנה נפק"מ להלכה מכך. המנחת חינוך [מצוה תל"ז אות ו'] דן בשאלה, מה הדין מי שכתב יו"ד

האותיות, או אפילו חלק ממנה מדין חצי שיעור. למשל, אם היה שלט של האות יו"ד ואח"כ ה"א ואח"כ וא"ו ואח"כ ה"א, באופן שרואים שהאותיות מתקשרות האחת עם השנייה, וכי אסור היה לעבור ביניהם? הרי כל אות, נשארת במקומה. וכי אסור ללכת ביניהם? לא נמחק כלום. למה שיהיה אסור למכוניות לנסוע שם? אולי השאלה היתה, איך אפשר למכוניות לנסוע ע"ג זה? אולי לא דייקן כאן בשאלה. אבל לנסוע ביניהם, איזו בעיני ישנה כאן?

אולי נגיד, בגלל שנוסעים שם בקביעות, ישנם כבישים, אולי זה מה שהפריע לו. מילא אם האדם סתם עובר, זה בדרך עראי. טוב, יכול להיות.

כאשר ראיתי את התמונה הזאת, מיד חשבתי בדברים האמורים לעיל, שמיקום זה של בין ירושלים לבית אל, הוא מיקום החלק העליון של סולם שראה יעקב בחלום, בן ארבעת השלבים, שהם ד' אותיות שם השם ברוך הוא, וכנזכר לעיל, וזה הפלא ופלא.

אבל בהמשך הגליון [קב ונקי שם] הוא שואל, מה הדין אם מישוהו קורע את התמונה, האם זה נקרא שהוא קורע את השם? הוא עבר על האיסור של מחיקת השם?

כמרבן הוא שואל, האם מותר לשבר חלק מן הסלעים שבהרים שמרכיבים את שם ה'?

חושבני, כי זאת אינה שאלה, הדבר פשוט מאד, אפשר כאן להמליץ, לא בשמים היא. לא מסתכלים על כך, שבשמים רואים כאן את שם הוי"ה. מה שרואים מלוויין, זה לא נוגע אלינו. זה הארץ נתן לבני אדם. כיון שאנחנו לא רואים זאת בעיניים. זה כמו לראות דברים בטלסקופ וכדומה, כמו שכתב החכמת אדם לגבי תולעים שנראים רק במכשירים, שאין איסור באכילתם. לגבי התמונה, שרואים את שם ה', אסור לקרוע אותה. כך מסתבר. גם אם

וה"א, כגון הפסוק **בְּיָדְךָ יְהוָה נְשֵׁמוֹת יַיִן, ט"ז**, וטוען שאם כתב גם את האות וא"ו, הוא מקלקל בכך את השם. ותמה עליו בשו"ת מחנה חיים [ח"ב סי' נ"ד ד"ה ולולא וד"ה נפלא], מה הפירוש? הרי רבינו בחיי אומר שזה בדיוק ההיפך, שזה עיקר השם. גם הרדב"ז [בשו"ת חלק ו' אמצע סי' ב' אלפים קכ"א] אומר כך, שעיקר השם זה שלש אותיות. א"כ, זה לא מקלקל. כאשר אתה מוסיף וא"ו, זה לא הכנה לשם הוי"ה. גם אם כתוב לפני כן יו"ד וה"א, זה חלק מן השם, כי עיקר השם הוא שלש אותיות. אומר שם רבינו בחיי, 'אהיה' בגימטריא 21, זה גם כן יו"ד וה"א ווא"ו. כי הה"א האחרונה, היא כפולה. והדבר מוזכר בעוד ספרים.

אבל, לא צריך להגיע לתירוץ הזה. אכן הדבר מתרץ יפה את השאלה, מדוע אין את האות ה"א האחרונה, אולם גם בלאו הכי, לאמיתו של דבר, אם תסתכל על כל כדור הארץ, תראה שזה צורת עיגול. וכפי שאמרנו, לגבי העין, שזאת צורה של ה"א, א"כ גם כל העולם כך. הה"א האחרונה, כוללת את הכל, כי כל כדור הארץ בצורת האות ה"א. הפלא ופלא. דהיינו, גם אם נאמר שיש את הה"א האחרונה, כל כדור הארץ הוא ה"א. יש ששקצוות לעולם, והה"א האחרונה (מלכות) כוללת את כולם. ודי למבין.

חידושים נוספים לגבי תמונת הלוויין הנ"ל, ועפ"י ביאור דברי מהרי"ץ זיע"א בחה"ד בפרשתנו (ויצא) לגבי הפסוק **אֲכַן יֵשׁ יְיָ וְגו'.**

כאשר אמרתי לרב שילה את העניין הזה, הוא חיפש עוד ומצא, הפתיע אותי והביא לי עוד שני מקורות, אשר מחזקים ומבררים את הנושא הזה. אקרא בפניכם את הדברים.

במקור השני כתוב כך, **צילום לוויני מדהים של סוכנות החלל שבארה"ב נאס"א, בצילום נראה בבירור צירוף האותיות הוי"ה, צירוף אותיות שישנו אך ורק בארץ ישראל. שמעתם? בדקו בכל העולם, וזה לא קיים, רק באזור הזה.**

ולא מופיע בשום מקום אחר בעולם. דבר שנבדק ואושר ע"י מדעני נאס"א.

במקור השלישי כתוב כך, **ראיתי היום בחוברת 'מזקנים אתבונן', ובה שיחות של מרן הגראי"ל, ה' ברוך הוא ישלח לו רפואה שלימה, עם מקורביו ואנשי ביתו (נערכה ע"י הרב סחייק), שיש בפיתולי הרי ירושלם שם השם, ועיין שם הסיפור באריכות, שלא מצאו כך בתחילה, ואח"כ מצאו תמונה ספציפית שראו. וקרא הרב שטיינמן לילדים קטנים, ושאלם אם רואים שם האותיות, כדרך ששואלים בספר תורה וכו'. כנראה הוא רצה לראות, האם הם קוראים את זה, האם הם יכולים לזהות את האותיות. כיון שצורת האות ה"א הראשונה, היא לא בדיוק מתאימה. יתכן כי הדבר תלוי, באיזו זווית צילמו זאת. כי ישנם כאלה הטוענים שזה נראה בבירור, תכף תראו זאת.**

בכל אופן, הוא טוען [שם בחוברת מזקנים אתבונן], שהראו לרב שטיינמן תצלום לוויין שצולם בשעות הבוקר, כי דוקא אז זה נראה. כלומר, זה לא נראה תמיד, רק בשעות הבוקר.

כעת תשמעו.

קראנו בפרשת השבוע את הפסוק, **אֲכַן יֵשׁ יְיָ** במקום הזה וגו'. אומר מהרי"ץ זיע"א על כך [בחלק הדקדוק] כך, **תרגום, שְׁרִי, הרי"ש בחירק. כי כשהקריב אברהם ליצחק ע"ג המזבת, חנה שם כבוד יי' לעת הצורך לבד, כי מוכן הוא להשראת שכינה לעת הצורך, אמנם לא בקביעות. מהרי"ץ מאריך להסביר את התרגום, מה הפירוש שְׁרִי? היה צריך להיות, שְׁרִי. המלה שְׁרִי, איננה מובנת. ישנם מקומות אחרים, שכתוב 'שְׁרִי'. מה זה שְׁרִי? בפשטות מבינים, כי שם במקום הזה, השכינה שרויה. וכך כתוב מפורש במדרש רבה. למה השכינה שרויה שם? כבר רש"י עונה על כך, כי הרב המוריה נעקר והגיע לבית אל. ובהר המוריה, היתה השכינה שרויה. אבל לדעת מהרי"ץ**

שערי יצחק – השיעור השבועי

נכנס וכלול במה שכתוב בתורה, אבל הרי זה בקביעות, ומהרי"ץ אומר שזה לא בקביעות?

התשובה היא, שרואים זאת רק בבוקר. ממילא, גם המדרש צודק, וגם התרגום. זה 'שרי', אבל לא כל הזמן. הפלא ופלא.

אם רואים זאת רק בבוקר, כנראה שהדבר תלוי בשמש. הצל של ההרים הגבוהות והבקעות, בשעה שהשמש נוטה למערב, זה נראה כבר אחרת. בכל אופן, אלו דברים ממש מפליאים, הפלא ופלא. [המשך לכך, תמצא לקמן בשיעור מוצש"ק מקץ].

המקום ברוך הוא יאיר עינינו תמיד במאור תורתו, כי עמך מקור חיים באורך נראה אור, אכ"ר.

יוצא, כי לפי התרגום, זה לא כך. אלא, זה נמצא, אך לא בקביעות. כמו שבזמן אברהם אבינו ע"ה, שהקריב את יצחק ע"ג המזבח, זה היה רק לעת הצורך, אז גם לגבי המקום הזה, הוא לא בקביעות. [והארכתי מאד על כך בספר נפלאות מתורתך, לדחות קושיות המרפא לשון על מהרי"ץ].

אס"כ, התעוררה לי כעת קושיא. מדרש רבה אומר, שהשכינה שרויה שם, משמע שזה בקביעות. ואליבא דהתרגום, מהרי"ץ אומר שזה שרוי לא בקביעות. אבל כעת, אנחנו אמרנו פירוש חדש בפסוק. בתורה רמוז העניין הזה של שם הוי"ה, שרואים מגובה 900 ק"מ, לא למה שיעקב אבינו נתכווין, כי לא זה מה שהוא ראה. אם נתגלה לנו היום, שישנו שם הוי"ה, שרואים אותו בדרכים מסוימות, וזה

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה בעיקר, נערך והגה לפי הבנת העורך.

השיעור היה לנגד עיני מרן שליט"א קודם הוצאתו, הוסיף עניינים וציין מקורות, שיפר ותיקן דברים רבים, אולם מפאת העומס הרב המונח על כתפיו, נבצר ממנו לעבור הגהה מדוקדקת, להאיר ולהעיר בהרחבה כבשיעורים שעברו.

לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעיין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א. הערות ותיקונים יתקבלו ברצון.

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת.

השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן שליט"א, וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.

פרטים בטלפון: 050-4140741.
נא לתאם זאת לפני השיעור.

והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים, ימלא המקום ב"ה כל משאלות ליבם לטובה. אכ"ר.

רעות לדרך שאמר

ח'בדה נתיקני החכם השלם המקובל הלאי כמנהגך שלמה ב"ר
יעקב זצ"ל

- ב' דרך הדיר במרומים מותנשא עלי רמים "ברא עולמו במדת להמים ביה"א אור עולמים ביה"
- ב' דרך בורא השמים ונאמיהם והארץ וכל המונחה והימים וכל אשר בהם (הוא האדון) עליהם ביה"
- ב' דרך גדול והוא נבאה גדולתו לומר כל מה יראה לפניו לא נאמר אל ואחריו לא יהיה ביה"
- ב' דרך במעלות גדודין סביבין חייבות מבורך במקלות לו נאנו תהלות ביה"
- ב' הדור במעונים נהלה קצת לעני רעיונים" (ו) עליונים ותחתונים" מקרני ראמים ועד ביצי בניסנו"
- ב' ומבורך ולו המעלות בנה כל חי עדות והוא מקור הפרכות ביה"
- ב' גודר העולמים לו היכולת והדחמים הי' העולמים ראה בעולמים ביה"
- ב' חי וק"ס בלא נשמה חכם והוא מקור החמה גדולתו לראי קץ עצמה והוא נשמה לנשמה ביה"
- ב' מהור ברא כל היצורים בחותם שמו ברוגים" בלא יקעת דברים ביה"
- ב' יודע מה להיות מקדם עתידות והם לפניו כליות" בנות" כליות ביה"
- ב' כבוד י' והכללותו הייכו" ומשברי הים וקליו" וישרא עם סבוליו כפי כחם לא לני מלהללו ביה"
- ב' לובש באוה" יעני שכלים באוה" חי העולם צוה" לו הגדולה ולו הגאולה ביה"
- ב' מלך מהנבל בתפחה" מוטביר אמילה ומביא אורה" לפניו חשיפה באורה" והוא אור צח ומצוה צח בטהור ביה"
- ב' בנות" באדם רוח חמה" ונפת בו נשמה" אשר ביה יפרד מנחמה" ויעלה אל מעלה רמה ביה"
- ב' סומך נאכלים ומקיס" והוא צוה מעמקים" והוא טוב שחקים" ביה"
- ב' נושה מאורות תמיד" גם שמים וארץ מעמיד" והיום והלילה יחד בהצמיד ביה"
- ב' בועל פלאים" שם לים חוקים" מנכרותו במרום מתנשלתו בעמקים" באה"א ובהמיקים ביה"
- ב' צדיק יצר את העולם בחמה" ותלה ארץ על בלימה" ונוטה אור פשלמה ביה"
- ב' קדוש וקדושים יקדישוהו" ועלבים ואופנים" בפרוהו" ודוחות ונשמות יהודהו" ביה"
- ב' רחם רובא החולים" ומחוסן אביונים ודלים" משפיל באים ומרבה שכלים ביה"
- ב' שומע בקול הקוראים" לפניו באונת ובלב תמים" ביה"
- ב' הם ברא עולמו ואמר" לעשות רצונו כמו שאמר וקרא גה אלה ואמר בדרך שאמר (וה)